

Llenguatge administratiu igualitari

Edita: Ajuntament de Mataró. 2003
Autor: Xavier Mitjà
Centre de Normalització Lingüística Maresme-Mataró

Índex

1. Presentació	2
2. Textos tancats, adreçats a una persona concreta, coneguda	3
2.1 El gènere dels noms de càrrecs i professions	4
2.2 Noms invariables	5
2.3 Noms variables	6
3. Textos oberts, que afecten persones desconegudes o de tots dos sexes	8
3.1. Formes dobles	9
3.1.1. Formes dobles separades per una barra	
3.1.2. Formes dobles situades l'una sota l'altra	
3.1.3. Formes dobles coordinades	
3.2. Noms genèrics, noms col·lectius o abstractes i formes ambivalents	11
3.3. El tractament de vós	13
3.4. Construccions neutres	14
4. Llista de noms d'oficis, càrrecs i professions	15
5. Bibliografia	18

1. Presentació

Quan l'Administració comença campanyes de sensibilització dels ciutadans i les ciutadanes, és important que cada un dels serveis de l'Ajuntament doni exemple. Per això hem de ser els primers a aplicar els criteris de no-discriminació per raó de sexe continguts en aquest opuscle.

Amb el Pla d'igualtat d'oportunitats impulsem i potenciem polítiques que afavoreixen la igualtat i la millora de situacions discriminatòries per a l'home o la dona. Per aquesta raó, i per millorar la nostra comunicació amb la ciutadania i l'atenció que cal prestar-li, presentem aquest breu, però eficaç, manual, que ens ha d'ajudar en el nostre treball diari.

El llenguatge, que és un reflex de la societat en què vivim, massa sovint, ajuda a la permanència de certs valors i estereotips en favor de la discriminació. Creiem, per tant, que l'Administració ha de posar eines i recursos per tal que, no només amb les nostres polítiques envers la ciutadania, sinó també amb la manera de comunicar-nos-hi i d'atendra-la ajudem a aconseguir una societat més igualitària i justa.

Alícia Romero
Consellera delegada de Joventut i Dona

2. Textos tancats, adreçats a una persona concreta, coneguda

Quan la persona destinatària d'un text administratiu (una carta, un ofici, una citació, una comunicació personal...) o la persona a qui es fa referència en un text d'aquesta mena és una persona concreta, coneguda, cal fer servir les formes femenines del càrrec, l'ofici, la professió o l'ocupació que exerceix si aquesta persona és una dona.

Cal respectar, per tant, la concordança de gènere o bé la forma femenina de l'article quan la persona concreta que ocupa un càrrec o que exerceix una ocupació és del sexe femení.

...ha incoat un expedient disciplinari a la senyora Carme Roig, **funcionari de l'Ajuntament*

*...ha incoat un expedient disciplinari a la senyora Carme Roig, **funcionària** de l'Ajuntament*

...el cap** de l'Oficina d'Atenció Ciutadana, Raquel Esperalba, ha redactat l'informe...*

*...**la cap** de l'Oficina d'Atenció Ciutadana, Raquel Esperalba, ha redactat l'informe...*

També assistirà a l'acte **el responsable del Servei d'Informació i Recursos per a Joves (SIDRAL), la senyora Teresa Vallbé i Pérez
També assistirà a l'acte **la responsable** del Servei d'Informació i Recursos per a Joves (SIDRAL), la senyora Teresa Vallbé i Pérez*

** Sra. Montserrat Puig Pla , **primer tinent** d'alcalde i **president** de l'Institut Municipal de Promoció Econòmica de l'Ajuntament de Mataró*

*Sra. Montserrat Puig Pla, **primera tinenta** d'alcalde i **presidenta** de l'Institut Municipal de Promoció Econòmica de l'Ajuntament de Mataró*

Us trameto, adjunt, l'informe tècnic emès el 15 de març d'enguany per l'arquitecte** municipal, la Sra. Núria Brossa i Borràs.*

*Us trameto, adjunt, l'informe tècnic emès el 15 de març d'enguany per l'**arquitecta** municipal, la Sra. Núria Brossa i Borràs.*

Anna Torrelles, **regidor de Sanitat i Serveis Socials
Anna Torrelles, **regidora** de Sanitat i Serveis Socials*

2.1 El gènere dels noms de càrrecs i professions

Podem classificar els noms de càrrecs, oficis, professions i ocupacions en variables i invariables, segons si tenen una sola forma o dues formes per a tots dos gèneres

2.2 Noms invariables

-al	caporal corresponsal fiscal	-aire	brossaire escombriaire
-ant	aspirant conferenciant delineant ensenyant dibuixant fabricant representant estudiant vigilant	-ble	comptable
-ent	agent gerent suplent	-ense	forense
-ança	ordenança	-il	edil agutzil
-ar	auxiliar	-ista	analista artista pensionista periodista repcionista telefonista
		-ol	cònsol
		-ta	atleta escorta paleta poeta terapeuta

Remarquem que no tots els substantius que acaben en -al, -ant i -ent són invariables; hi ha noms amb aquestes terminacions que tenen forma femenina. (*Vegeu l'apartat 2.3.*)

També són invariables: cap, conserge, líder, guarda, guàrdia, policia i portaveu

2.3 Noms variables

Generalment, el femení dels substantius s'obté afegint la desinència -a al masculí.

agrònom agrònoma
bidell bidella
catedràtic catedràtica
farmacèutic farmacèutica
fotògraf fotògrafa
informàtic informàtica
músic música
pedagog pedagoga

Acabats en -al -ala general generala
oficial oficiala
sotsoficial sotsoficiala

Sovint, però, l'addició de la desinència -a al masculí comporta modificacions fonètiques, ortogràfiques o morfològiques.

Acabats en -ant -anta (sensibilització de lletra muda)
acompanyant, acompanyanta
ajudant, ajudanta
comandant, comandanta
comerciant, comercianta

Acabats en -ent -enta (sensibilització de lletra muda)
aprenent, aprenenta
assistent, assistenta
dependent, dependenta
president, presidenta
sergent, sergenta
tinent, tinenta

Acabats en -er -era (sensibilització de lletra muda)
bomber, bombera
caixer, caixera
cambrer, cambrera
carter, cartera
conseller, consellera
enginyer, enginyera
missatger, missatgera

Acabats en -or -ora (sensibilització de lletra muda)
ambaixador, ambaixadora
aparellador, aparelladora
coordinador, coordinadora
regidor, regidora
senador, senadora
director, directora
doctor, doctora
gestor, gestora
inspector, inspectora
sotsinspector, sotsinspectora
professor, professora

Acabats en -at -ada	(t → d) advocat, advocada delegat, delegada diputat, diputada empleat, empleada encarregat, encarregada lletrat, lletrada magistrat, magistrada
Acabats en -leg -loga	Psicòleg, psicòloga Sociòleg, sociòloga
Acabats en -ari -ària	(canvi d'accent) bibliotecari, bibliotecària comissari, comissària funcionari, funcionària notari, notària operari, operària secretari, secretària
Acabats en -à -ana	(vocal tònica → afegeixen n) capità, capitana cirurgià, cirurgiaana degà, degana
Acabats en -iu -iva	(u → v) administratiu, administrativa directiu, directiva
Acabats en -e o -o -a	(canvi de -e i -o per -a) alumne, alumna arquitecte, arquitecta mestre, mestra ministre, ministra mosso, mossa psiquiatre, psiquiatra
Acabats en -e -essa	alcalde, alcaldessa jutge, jutgessa metge, metgessa

3. Textos oberts, que afecten persones desconegudes o de tots dos sexes

En documents públics destinats a un conjunt indeterminat de persones, que poden ser homes i dones, o en textos que fan referència a tota la ciutadania (convocatòries, disposicions oficials, comunicacions, impresos, informació de serveis...) cal adreçar-se o fer referència a tothom, sense discriminar ningú per raó de sexe. Ho podem fer d'alguna de les maneres següents:

- Amb la inclusió explícita de tots dos gèneres (formes dobles)
- Amb noms genèrics, noms col·lectius o abstractes i formes ambivalents
- Amb el tractament de vós
- Amb construccions neutres

3.1 Formes dobles

Permeten incloure alhora les formes femenines i masculines.

3.1.1. Formes dobles separades per una barra

La variant femenina, sencera o abreujada, s'adjunta a la forma masculina després d'una barra inclinada.

*Senyor/a, Senyor/Senyora,
Licenciat/ada, llicenciat/llicenciada*

Formes amb barra senceres

Són recomanables en salutacions que tenen una sola paraula (l'ordre és indiferent, no cal espai ni abans ni després de la barra i només cal posar una sola coma al final).

*Benvolguts/Benvolgudes,
Companyys/Companyes,
Senyor/Senyora,
Senyores/Senyors,
Ciutadans/Ciutadanes,*

Formes amb barra abreujades

Si decidim fer servir la barra inclinada amb formes abreujades, la forma femenina després de la barra s'indica normalment amb la terminacions *-a* (singular) i *-es* (plural). Si la forma femenina té variacions gràfiques es representa a partir de la vocal tònica

*Senyor/a, candidat/a, senyors/es,
benvolgut/uda, funcionari/ària,*

Aquest recurs té el desavantatge de presentar la forma femenina com a accessòria o subordinada a la femenina.

3.1.2. Formes dobles situades l'una sota l'altra

En salutacions que tenen més d'una paraula, el més recomanable és escriure les formes masculina i femenina senceres l'una sota de l'altra (l'ordre és indiferent i cal posar coma al final de cadascuna).

*Distingit senyor,
Distingida senyora,*

*Benvolgut ciutadà,
Benvolguda ciutadana,*

3.1.3. Formes dobles coordinades

També podem fer servir les formes masculines i femenines sense abreujar i coordinades amb les conjuncions i o bé o (l'ordre és indiferent).

Benvolguts senyors i benvolgudes senyores,

*...quan siguin nomenats i nomenades els regidors
i les regidores...*

*...una vegada escollits i escollides els candidats
i les candidates...*

*Els funcionaris i les funcionàries que hagin estat
seleccionats i seleccionades...*

L'ús de les formes dobles, amb barra o situades l'una sota l'altra, és indicat en textos molt breus i, especialment, en les salutacions que encapçalen les cartes obertes. Aplicar aquest recurs en textos llargs no és gens recomanable perquè resulten il·legibles, carregosos i amb problemes de coherència difícils de resoldre.

Il·legibles

** Quan els/les candidats/es presentats/ades al concurs hagin estat seleccionats/ades, el jurat els/les podrà entrevistar. El/la (La/l') aspirant que es presenti primer/a...*

** Quan els/les candidats/candidates presentats/presentades al concurs hagin estat seleccionats/seleccionades, el jurat els/les podrà entrevistar. El/la (La/l') aspirant que es presenti primer/primera...*

** Quan els candidats i les candidates presentats i presentades al concurs hagin estat seleccionats i seleccionades, el jurat els podrà i les podrà entrevistar. L' aspirant que es presenti primer o primera...*

Recomanable

Quan els candidats i candidates presentats al concurs hagin estat seleccionats, el jurat els podrà entrevistar. Els aspirants que es presentin primers...

És recomanable començar la redacció amb doble forma i després abandonar-la i continuar només amb el masculí plural com a genèric. Observem que els complements nominals (*presentats, seleccionats...*) van en masculí plural, d'acord amb la regla gramatical de la concordança.

3.2 Noms genèrics, noms col·lectius o abstractes i formes ambivalents

Per evitar la il·legibilitat i l'enfargament que produeixen l'ús ininterromput de les formes dobles (amb barra o coordinades) en textos llargs podem recórrer a aquesta mena de noms, que ens permeten no haver d'esmentar sempre el gènere masculí i el femení.

*Tots els seleccionats i totes les seleccionades per a participar en el concurs oposició
Les persones seleccionades per a participar en el concurs oposició

*Cal atorgar tràmit d'audiència al / a la (a la / a l'; a la / l') interessat/ada.
Cal atorgar tràmit d'audiència a la persona interessada

*Els afectats i les afectades
Les persones afectades

*Ofereix atenció a domicili als malalts i malaltes que no puguin desplaçar-se.
Ofereix atenció a domicili a les persones malaltes que no puguin desplaçar-se

*És l'òrgan de participació democràtica dels / de les joves de Mataró.
És l'òrgan de representació democràtica de la joventut de Mataró

*Sanitat i Serveis Socials vol adquirir un compromís ferm amb tots els ciutadans i ciutadanes.
Sanitat i Serveis Socials vol adquirir un compromís ferm amb tota la ciutadania

*Els joves i les joves de la ciutat
El col·lectiu de joves de la ciutat

*Pel que fa al règim disciplinari aplicable als/les policies locals, s'ha de tenir en compte la Llei orgànica 2/1998, de 13 de març.
Pel que fa al règim disciplinari aplicable al cos de la policia local, s'ha de tenir en compte la Llei orgànica 2/1998, de 13 de març.

*Concurs de mèrits per a la provisió de llocs de treball reservats a funcionaris i funcionàries amb habilitació de caràcter estatal
Concurs de mèrits per a la provisió de llocs de treball reservats a funcionariat amb habilitació de caràcter estatal

*Els/les voluntaris/àries mediambientals donen resposta a la preocupació pel deteriorament progressiu de la natura
El voluntariat mediambiental dona resposta a la preocupació pel deteriorament progressiu de la natura.

Vegem una llista de paraules d'aquest tipus:

agrupació	humanitat
alcaldia	
assemblea	infància
autoritats	
	joventut
ciutadania	
col·lectiu	majoria
col·lectivitat	membre
col·legi (p. ex. professional)	ministeri
comissari	
comunitat	plantilla
conjunt de	població
consell	poble
cos	presidència
	professió
delegació	professorat
direcció	públic
efectiu	redacció
empresariat	regidoria
equip	representació
funcionariat	secretaria
	servei
gent	
gerència	veïnat
grup	voluntariat

També podem referir-nos a un conjunt de persones fent servir indefinits: tothom, qualsevol, cadascú, ningú, cap...

**Tots els treballadors i totes les treballadores han de presentar...*

Tothom ha de presentar...

**No hi pot haver cap treballador ni cap treballadora que no hagi passat l'examen mèdic.*

No hi pot haver ningú que no hagi passat l'examen mèdic.

3.3 El tractament de vós

El tractament de vós, obligatori en el llenguatge administratiu escrit i recomanat en el llenguatge comercial, és un altre recurs que tenim per a no haver d'esmentar sempre el gènere masculí i el femení (també ens estalvia haver de diferenciar entre una o més persones).

El president del Consell Comarcal us convida a la presentació del Projecte de desenvolupament turístic del Maresme

En aquesta invitació, adreçada indistintament a homes i a dones, l'ús de vós ens serveix en els quatre casos següents:

El president del Consell Comarcal la convida a la presentació del Projecte de desenvolupament turístic del Maresme

El president del Consell Comarcal el convida a la presentació del Projecte de desenvolupament turístic del Maresme

El president del Consell Comarcal els convida a la presentació del Projecte de desenvolupament turístic del Maresme

El president del Consell Comarcal les convida a la presentació del Projecte de desenvolupament turístic del Maresme

3.4 Construccions neutres

En documents impresos i en formularis, que tant poden ser emplenats per un home com per una dona, per no haver d'esmentar sempre el gènere masculí i el femení es poden fer servir construccions sense personalitzar.

**El/la sol·licitant....., nascut/uda a....., domiciliat/ada a*

Dades personals

Nom i cognoms.....

Data de naixement.....

Domicili.....

**CERTIFICO: que el funcionari / la funcionària ha assistit al Curs de disseny i creació de pàgines web*

CERTIFICO: que..... ha assistit al Curs de disseny i creació de pàgines web.

4. Llista de noms d'oficis, carrers i professions

acompanyant, acompanyanta
administratiu, administrativa
advocat, advocada (el DIEC admet *advocadessa*, però considera preferible *advocada*)
agent
agrònom, agrònoma
agutzil
ajudant, ajudanta
alcalde, alcaldessa
alumne, alumna
analista
ambaixador, ambaixadora
aparellador, aparelladora
aprenent, aprenenta
arquitecte, arquitecta
artista
aspirant
assistent, assistenta
atleta
auxiliar

bibliotecari, bibliotecària
bidell, bidella
bomber, bombera
brossaire

caixer, caixera
cambrer, cambrera

cap (el cap de personal, la cap de personal)
capità, capitana
caporal
carter, cartera
catedràtic, catedràtica
cirurgia, cirurgiaana
comandant, comandanta
comerciant, comercianta
comissari, comissària
comptable
conferenciant
conseller, consellera
conserge
cònsol
coordinador, coordinadora
corresponsal

delegat, delegada
delineant
degà, degana
dependent, dependenta
dibuixant
diputat, diputada
directiu, directiva

director, directora
director general, directora general
doctor, doctora

edil
empleat, empleada
encarregat, encarregada
enginyer, enginyera
enginyer agrònom, enginyera agrònoma
enginyer tècnic, enginyera tècnica
ensenyant
escombriaire
escorta
estudiant (el DIEC admet *estudianta*, però considera preferible la forma invariable)

fabricant
farmacèutic, farmacèutica
fiscal
forense
fotògraf, fotògrafa
funcionari, funcionària

general, generala
gerent
gestor, gestora
guarda
guarda jurat, guarda jurada
guàrdia
guàrdia civil
guàrdia urbà, guàrdia urbana

informàtic, informàtica
inspector, inspectora

jutge, jutgessa

líder (el líder de l'oposició, la líder de l'oposició)
llettrat, lletrada

magistrat, magistrada
mestre, mestra
metge, metgessa
ministre, ministra
músic, música
missatger, missatgera
mosso d'esquadra, mossa d'esquadra

notari, notària

oficial, oficiala
operari, operària
ordenança

paleta
pensionista
periodista
president, presidenta
pedagog, pedagoga
poeta
policia
policia local
policia municipal
portaveu
professor, professora
psicòleg, psicòloga
psiquiatre, psiquiatra

repcionista
regidor, regidora
representant

secretari, secretària
senador, senadora
sergent, sergenta
sociòleg, sociòloga
sotsinspector, sotsinspectora
sotsocial, sotsociala
sotssecretari, sotssecretària
suplent

telefonista
terapeuta
tinent, tinenta
tinent d'alcalde, tinenta d'alcalde

vigilant

5. Bibliografia

AJUNTAMENT DE CORNELLÀ DE LLOBREGAT.
Ús igualitari del llenguatge.
Cornellà de Llobregat, 1996

DIRECCIÓ GENERAL DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA.
Recomanacions per a un ús no sexista del llenguatge.
Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya, 1992

GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT DE LA
PRESIDÈNCIA.
*Indicacions per evitar la discriminació per raó de sexe en el
llenguatge administratiu.*
Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1992

HERRERA, R.; REÑÉ, T.
Fem servir el llenguatge igualitari en l'acció sindical !
Barcelona: Unió General de Treballadors de Catalunya; Generalitat
de Catalunya. Institut Català de la Dona, 1996

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS.
Diccionari de la llengua catalana.
Barcelona, Palma, València: Edicions 3 i 4; Edicions 62; Editorial
Moll; Enciclopèdia Catalana; Publicacions de l'Abadia de
Montserrat, 1995

MESTRES, J.M.; COSTA, J.; OLIVA, M. [et al.].
Manual d'estil. La redacció i l'edició de textos.
Barcelona: Eumo Editorial; Universitat de Barcelona; Universitat
Pompeu Fabra; Associació de Mestres Rosa Sensat, 1995

MITJÀ, X.; TORRENT, J.
Guia lingüística per a administracions locals.
Consorci per a la Normalització Lingüística, 1995

RUAIX i VINYET, J.
Català complet 2
Moyà: J. Ruaix, 1998

SOLA, J.
Llibre d'estil de l'Ajuntament de Barcelona.
Barcelona: Consorci per a la Normalització Lingüística i Ajuntament
de Barcelona, 1995

TERMCAT. Centre de Terminologia.
Nou diccionari de neologismes.
Barcelona: Edicions 62, 2001